

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Asztalos Erzsébet ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Sás Tamás ügyvéd által képviselt alperes ellen rendes felmondás jogellenességének megállapítása és egyéb igények iránt a Pest Megyei Munkaügyi Bíróságnál 7.M.1642/2004. szám alatt megindított és másodfokon a Pest Megyei Bíróság 8.Mf.20.606/2007/4. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2008. június 25. napján megtartott tárgyalás alapján meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Pest Megyei Bíróság 8.Mf.20.606/2007/4. számú ítéletének azt a rendelkezését, amellyel az alperest terhelő 893.455 /nyolckilencvenháromezer- négyszázötvenöt/ forint marasztalási összeget 178.705 /egyszázhetvennyolcezer-hétszázöt/ forintra és késedelmi kamataira leszállította, nem érinti, az ezt meghaladó marasztalási összegek tekintetében a felperes keresetét - a 2004. évi 13. havi jutalom, a nyelvpótlék és az iskolakezdési segély körében - elutasító rendelkezését hatályon kívül helyezi, és a másodfokú bíróságot ezen igények körében új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja. Ezt meghaladóan a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

A hatályon kívül helyezett rész tekintetében a felek felülvizsgálati eljárási rész költségét egyenként 20.000 /húszezer/ forintban, és 4.000 /négyezer/ forint áfa-ban, a felülvizsgálati eljárás részilletékét 10.000 /tízezer/ forintban állapítja meg.

A hatályában fenntartott rész tekintetében kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek
- tizenöt nap alatt - 60.000 /hatvanezer/ forint és 12.000 /tizenkettőezer/ forint áfa felülvizsgálati eljárási rész költséget.
A hatályában fenntartott rész tekintetében a felülvizsgálati eljárás részilletékét az állam viseli.

I n d o k o l á s :

A felperes keresetében a külkereskedelmi tevékenység átszervezésével, külső nagykereskedő társaságok és külföldi érdekeltségek által végeztetésével és ezáltal a felperes munkakörének feleslegessé válásával indokolt rendes felmondás jogellenességének megállapítását, és az anyagi jogkövetkezmények alkalmazását, továbbá egyéb anyagi igényei megfizetését kérte.

A Pest Megyei Munkaügyi Bíróság 7.M.1642/2004/35. számú ítéletével kötelezte az alperest - 2003. és 2004. évekre 13. havi jutalomként, 2004. évre iskolakezdési segélyként, valamint a munkaviszony teljes időtartamára nyelvpótlékként - összesen 893.455 forint megfizetésére. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította.

A munkaügyi bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes 2003. május 1-jén lépett munkaviszonyba az alperessel. A felek a munkaszerződésben meghatározott vállalkozásvezetői munkakört 2003. augusztus 1-jétől külkereskedelmi vezető munkakörre módosították. Az alperes igazgatósága 2004. június 28-án megtartott ülésén a külkereskedelmi tevékenység addigi formában való működése megszüntetéséről, és ennek a tevékenységnek nagykereskedő cégek és a külképviseltek által történő ellátásáról, valamint arról döntött, hogy a jövőben kizárólag tűzvédelmi anyagok gyártása lesz a tevékenysége.

Az alperes a 2004. augusztus 18-án kelt rendes felmondással 2005. január 5-ére megszüntette a felperes munkaviszonyát, az indokolás az előbbi igazgatósági döntésre hivatkozott (átszervezés, a külkereskedelmi tevékenység kiszervezése, a felperes munkakörének feleslegessé válása).

A munkaügyi bíróság megállapította, hogy a rendes felmondás megfelelt az Mt. 89. § (1) és (2) bekezdésében előírtaknak, az alperes a világosan megjelölt indok valóságát és okszerűségét bizonyította, továbbá az alperes tevékenységében bekövetkezett alapvető változásra tekintettel a rendes felmondás megfelelt a különös indokoltság Mt. 89. § (7) bekezdésében előírt követelményének is. Kifejtette, hogy az alperest nem terhelte másik munkakör felajánlási kötelezettség, továbbá a felmondás indokolásában nem kellett hivatkozni az Mt. 89. § (7) bekezdése szerinti körülményre, ennek elmaradása miatt a jognyilatkozat nem jogellenes.

A munkaügyi bíróság megállapítása szerint a felperes a munkáltató rendeltetésellenes joggyakorlását - miszerint a rendes felmondás a véleménynyilvánításának elfojtására irányult - nem bizonyította.

A felülvizsgálati kérelemmel érintett igények közül a munkaügyi bíróság megalapozottnak minősítette a 13. havi jutalom jogcímén

előterjesztett igényt, mivel az alperes 2003. évi tájékoztatójából következően minden munkavállalójának fizetett ilyen juttatást. Ezen a jogcímen 2003. évre 173.518 forint, 2004. évre - időarányosan - 184.363 forint megfizetésére kötelezte az alperest.

Alaposnak találta a 2004. évre érvényesített 26.400 forint iskolakezdési segély iránti felperesi követelést is. Megállapítása szerint az alperes az Szja 1. számú mellékletében foglalt szabályokra tekintettel más munkavállalóinak is fizetett adómentes iskolakezdési támogatást a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 7. § (2) bekezdése értelmében, amely szerint támogatás a közoktatási intézményben tanuló gyermek 23. életévéig jár.

A munkaügyi bíróság az igényelt nyelvpótlék megfizetésére azzal az indokkal kötelezte az alperest, hogy a felperes három felsőfokú nyelvvizsgával rendelkezik (szlovák, orosz, német), és a perben ezen nyelveknek a munkaköre ellátása során történt hasznosítását bizonyította. Minthogy a nyelvpótléokra való jogosultságot az alperesi vezető testület által jóváhagyott szervezeti és működési szabályzat (SZMSZ) határozta meg, nem fogadta el érvényesnek az alperes által hivatkozott ügyvezetői módosítást, ezért a munkaviszony megszűnésekor hatályosnak minősített SZMSZ szerint marasztalta az alperest.

Az alperes fellebbezésében a 13. havi jutalomra, az iskolakezdési segélyre és a nyelvpótléokra való kötelezése tekintetében sérelmezte az elsőfokú ítéletet, és kérte a felperes ezen kereseti kérelmeinek elutasítását is. A felperes fellebbezése a rendes felmondás jogellenességével kapcsolatos keresetét elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezés megváltoztatására, és ebben a körben az alperes marasztalására irányult.

A Pest Megyei Bíróság 8.Mf.20.606/2007/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és az alperest terhelő marasztalási összeget 893.455 forintról 178.705 forintra leszállította azzal, hogy ennek késedelmi kamatait is megállapította. Egyúttal mellőzte az alperes perköltség fizetési kötelezettségét, az alperest terhelő illeték összegét 10.000 forintra leszállította, és a felperest kötelezte 240.000 forint együttes első- és másodfokú perköltség megfizetésére.

A másodfokú bíróság a felperes fellebbezését alaptalannak, az alperes fellebbezését nagyjából alaposnak találta. Egyetértett az elsőfokú bíróságnak a munkáltatói rendes felmondás jogszerűségére vonatkozó jogi álláspontjával, különösen kiemelve, hogy az átszervezésen alapuló munkakör megszűnés kimeríti a különös indokoltság követelményét. Alaptalannak tartotta továbbá a felperesnek az Mt. 4. § (2) bekezdése megsértésére hivatkozását.

A másodfokú bíróság a 13. havi jutalom tekintetében egyetértett a 2003. évi követelés megalapozottságával, a 2004. évi igényt azonban elutasította arra hivatkozva, hogy amikor a felperes munkaviszonya megszűnt, a többi munkavállaló sem részesült ilyen jutalomban.

Nem osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját a nyelvhasználati pótlékkal és az iskolakezdési segéllyel kapcsolatban. Az előbbi illetően az "eredeti" SZMSZ szerinti feltételek hiányára, és a nyelvhasználat felperes általi bizonyítottságának hiányára utalt. A 2004. évi iskolakezdési segély iránti kereset elutasítását a felmondás 2004. augusztus 18-ai kiadásával és azzal indokolta, hogy a felperes a jogosultsága feltételeit nem igazolta.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és a fellebbezésének, valamint a keresetének helyt adva a rendes felmondás jogellenességének megállapítását, az Mt. 100. § (2), (4) és (5) bekezdése alkalmazását kérte 211.936 forint átlagkeresettel számítva. Kérte továbbá 513.987 forint nyelvpótlék, 2004. évre 184.363 forint 13. havi jutalom, és 26.400 forint iskolakezdési segély megfizetését. Igényt tartott továbbá a 2004. augusztus 18-ától 26-áig terjedő időre 54.516 forint elmaradt munkabér megfizetésére is. Valamennyi követelése tekintetében kérte a késedelmi kamat megállapítását. Másodsorban az eljáró bíróságok ítéletének hatályon kívül helyezésére, és ezen bíróságok új eljárásra kötelezésére terjesztette elő a kérelmét.

A felperes a rendes felmondást elsődlegesen az Mt. 89. § (7) bekezdésébe ütközőnek minősítette, mivel az indoklás semmilyen súlyos okra nem hivatkozott, ami alátámasztotta volna a különös indokoltságot. Álláspontja szerint az alperes az átszervezés tényét nem bizonyította, továbbá a felmondás indokolása tartalmi hiányosságokban szenved, mert abból nem tűnik ki világosan a felmondás oka, valóságos volta és okszerűsége, ezért a jognyilatkozat az Mt. 89. § (1)-(2) bekezdésébe és az MK 95. számú állásfoglalásba ütközik. Ezek a hiányosságok a perben már nem voltak pótolhatók. A BH 1989. évi 9. számában közzétett 374. számú jogesethez fűzött jogértelmezésre és "az elfogadott bírói gyakorlatra" hivatkozással előadta, hogy a munkaviszonya nem lett volna felmondható, ha a munkáltatónál van a számára felajánlható munkakör. Álláspontja szerint a felmondás amiatt is jogellenes, mivel annak indokát a közlésétől számított 30 napon belül az alperes nem bizonyította a számára. Továbbra is megállapíthatónak tartotta az Mt. 4. § (2) bekezdése megsértését arra hivatkozva, hogy a munkaviszonya alatt rendszeresen "kritikai felvetésekkel élt".

A felperesi felülvizsgálati kérelem az elutasított egyéb anyagi igények közül a nyelvpótlék vonatkozásában arra hivatkozott, hogy

az alperes a perben nem vonta kétségbe az idegen nyelvek használatát a munkavégzése során. Megítélése szerint az alperes a 2004. évre igényelt 13. havi jutalomra jogosultságot sem cáfolta, egyébként is csak a felmondásig igényelte (időarányosan) a juttatást. Az iskolakezdési segély vonatkozásában az első fokú eljárásban megjelölt jogszabályok figyelmen kívül hagyására és arra utalt, hogy az alperes nem vonta kétségbe, miszerint 23 év alatti életkorú gyermekei közoktatási intézményben tanulnak, továbbá az alperes másoknak is fizetett ilyen segélyt.

A felperes a Pp. 213. § (1) bekezdése megsértésére is hivatkozott amiatt, hogy a munkaügyi bíróság nem teljeskörűen bírálta el a kiegészített keresetét.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a felperes felülvizsgálati kérelme alaptalanságára hivatkozott, álláspontja szerint a rendes felmondás jogszerűségét teljeskörűen bizonyította, és helytálló a jogerős ítélet az elutasított egyéb anyagi igények tekintetében is.

A felperes felülvizsgálati kérelme kisebb részben alapos.

A Legfelsőbb Bíróság mindenekelőtt kiemeli, hogy a felperes fellebbezésére tekintettel - amelyben csak a rendes felmondással kapcsolatos keresetét elutasító részében támadta az elsőfokú ítéletet - a felülvizsgálati eljárásnak már nem lehet tárgya a másodfokú eljárásban vizsgált 13. havi jutalomra, az iskolakezdési segélyre és a nyelvpótlékra vonatkozó igényeken felüli további igények (a teljeskörű kereset) értékelése (BH 2002.653.).

A rendes felmondás jogellenességére vonatkozóan a felperesi felülvizsgálati érvelés alaptalan. Téves, hogy a rendes felmondás "tartalmi hiányosságokban" szenved. Az indokolás világosan és egyértelműen tartalmazza a külkereskedelmi tevékenység alperesnél folytatását megszüntető igazgatósági döntést, amelynek következményeként a felperes külkereskedelmi vezetői munkaköre nyilvánvalóan feleslegessé vált. Mindezekből a felperes számára aggálytalanul megállapítható volt a munkaviszonya megszüntetésének indoka. Nem jogellenes a felmondásban közölt világos indokolás alátámasztására felhozott tények és körülmények perbeli vizsgálata, mivel nem jelenti a felmondási indok bővítését [Mt. 89. § (2) bekezdés, MK 95. számú állásfoglalás II. pont, MD II/143.].

Az eljáró bíróságok törvénysértés nélkül állapították meg, hogy az alperes a rendes felmondás indokának valóságát bizonyította, és a felperes munkakörének a tevékenység megszűnésére tekintettel való feleslegessé válása az indokot egyben okszerűvé is tette, hiszen abból aggálytalanul kitűnt, hogy a felperes munkájára a

továbbiakban miért nincs szükség [Mt. 89. § (2) és (3) bekezdés, BH 1993.266.].

A felperes az Mt. 89. § (2) bekezdés téves értelmezésével hivatkozott arra, hogy a rendes felmondás közlését követően 30 napon belül kellett volna az alperesnek az indok valóságát számára bizonyítania, és ennek hiányában önmagában jogellenes a jognyilatkozat.

A különös indokoltság bizonyítottsága tekintetében is helytálló az eljárt bíróságok álláspontja. Elsődlegesen ki kell emelni, hogy nem eredményezi a rendes felmondás jogellenességét, ha a rendes felmondás nem hivatkozik az Mt. 89. § (7) bekezdésében előírt körülményre, illetve nem tartalmaz ezzel kapcsolatos indokolást, ugyanis ettől függetlenül a rendes felmondás indokának minősítése alapján elbírálható az Mt. 89. § (7) bekezdése feltételeinek fennállása. Az adott esetben a felperes életkorára tekintettel nem vitásan fennállt a felmondási korlátozás, amelynek értelmében a perben azt kellett vizsgálni, hogy a rendes felmondás adott indoka megfelelt-e a különös indokoltság követelményének. Ebben a körben mindkét bíróság megalapozottan állapította meg, hogy a törvényben megkövetelt súlyos ok fennállt, hiszen a felperes munkakörét jelentő teljes tevékenység megszüntetésére tekintettel a felperes munkaviszonyának fenntartása nem volt az alperestől elvárható. Így az igazgatóság által eldöntött külkereskedelmi tevékenység felszámolás minden további nélkül megalapozta a védett korban lévő külkereskedelmi vezető felperes munkaviszonyának megszüntetését.

A felperes tévesen hivatkozott arra is, hogy a felmondási korlátozás fennállásával összefüggésben az alperest másik munkakör felajánlása terhelte, ugyanis ilyen kötelezettség jogszabály hiányában nem áll fenn, és az Mt. 89. § (7) bekezdéséből sem következik. A felperes idevágó döntésként egy 1989-es bírói határozatra hivatkozott, amely a korábbi Mt.-hez kapcsolódott, az új Mt. rendelkezései viszont meghaladottá tették. (Ha lett volna is ilyen kötelezettsége a munkáltatónak, ez a munkavállaló iskolai végzettségének megfelelő üres munkakörre vonatkozhat, és nem pedig a felperesnek a perben hivatkozott bármely munkakör feltétel nélküli felajánlására).

Alaptalan a véleménye elfojtását célzó alperesi magatartásra hivatkozó felperesi évelés is. Egyfelől a külkereskedelmi tevékenység alperesnél történt felszámolása más munkavállalókat is érintett, így esetleges munkáltatóval fennálló konfliktus sem adott volna alapot a rendeltetésellenesség megállapítására, másfelől a perbeli adatokból arra lehet következtetni, hogy éppenséggel az alperes kifogásolta a felperes eredménytelen, értékesítési bevételt nem hozó tevékenységét (K. I. tanúnyilatkozata: 22. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 4. oldal 1. bekezdés, 6. oldal 1. bekezdés

és 5-6. bekezdések; S. T. tanúnyilatkozata: 28. sorszámu tárgyalási jegyzőkönyv 2-6. oldalak). A per adatai szerint az átszervezés után az eladási eredmények növekedtek.

A felülvizsgálati eljárás tárgyát képező anyagi igények közül alperesi felülvizsgálati kérelem hiányában a 2004. évi 13. havi jutalom volt vizsgálható. Az igény annyiban viszont összefügg a 2003. évi ilyen juttatással, hogy a felperes mindkettőnél azonos jogalapot, éspedig a munkáltató 2003. decemberi tájékoztatását, továbbá azt jelölte meg, hogy minden munkavállaló részesült ilyen juttatásban.

Valamely juttatásra jogosultságot nem az elnevezése, hanem a tartalma alapján kell elbírálni, ezért önmagában a jutalomként való megnevezésből nem vonható le következtetés a munkáltatói mérlegelési jogkörben adott juttatásra. A perbeli esetben az alperes 2003. decemberi iratának tartalma nem alapozza meg a 2004. évi ilyen igényt, mivel kifejezetten a 2003. évre vonatkozó juttatásról rendelkezik. Az elsőfokú bíróság ezért csupán ezen munkáltatói tájékoztatás alapján megalapozatlanul kötelezte az alperest 2004. évre is 13. havi (időarányos) jutalom megfizetésére. A másodfokú bíróság pedig azzal utasította el ezt a keresetet, hogy az alperes 2004-ben másoknak sem fizetett 13. havi jutalmat, de az erre vonatkozó bizonyítékot nem jelölte meg, és erről az alperest sem nyilatkoztatta. Kétségtelen, hogy a Pp. 164. § (1) bekezdéséből következően a bizonyítás a felperest terheli, de az alperesnél rendelkezésre álló bizonyítékokra tekintettel legalábbis a munkáltató határozott nyilatkozattétele szükséges a felperes által hivatkozott alanyi jogosultság fennállása kérdésében.

A nyelvpótlékra vonatkozóan helytállóan állapította meg a munkaügyi bíróság, hogy az igazgatóságnak volt kizárólagos jogköre az SZMSZ módosítására, ezért az ügyvezető által ebben a körben végrehajtott módosítás érvénytelen, ennél fogva az eredeti szabályzat feltételeinek megfelelést kellett vizsgálni. Ebben a körben az SZMSZ adott szabályának helyes értelmezése szerint a nyelvpótlékra jogosultságot az dönti el, hogy a munkavállaló a munkavégzéséhez használta-e az adott idegen nyelvet. Az SZMSZ-ben előírt ügyvezetőhöz benyújtandó kérelemnek és az ügyvezetői elbírálásra utalásnak annyiban van jelentősége, hogy az ügyvezető volt jogosult a használat tényét megállapítani, tehát a jogosultság - alperes perbeli álláspontjával ellentétben - nem ügyvezetői mérlegelésen múlt. A per adataiból a felperes munkaköre alapján egyértelműen megállapítható, hogy legalábbis a szlovák és a német nyelvet a munkájában használta. A másodfokú bíróság ebben a körben sem kötelezte határozott és világos nyilatkozattételre az alperest, továbbá nem tisztázta, hogy nyelvenként, vagy összesen járt a 6%-os pótlék.

Az iskolakezdési segélyt illetően - a jogerős ítéletben kifejtettekkel ellentétben - nem a felmondás közlése időpontjának, hanem a jogviszony megszűnése időpontjának volt jelentősége, vagyis azt kellett vizsgálni, hogy az alperes ezen időpontig biztosított-e ilyen juttatást más munkavállalóknak. Ennek megállapítása után vizsgálendő, hogy milyen feltételek mellett fizetett az alperes másoknak iskolakezdési segélyt, és ennek a felperes gyermekei megfeleltek-e. A feltételek vizsgálatánál figyelemmel kell lenni arra, hogy az Szja törvénynek az adómentességre vonatkozó szabályai nem zárják ki az ilyen juttatás fizetését, másrészt a közoktatásban részvétel nem azonos a felsőoktatásban történő tanulmányok folytatásával (1993. évi XLIX. törvény a közoktatásról, és az 1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról).

A kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletnek azt a rendelkezését, amellyel az alperest terhelő 893.455 forint marasztalási összeget 178.705 forintra és késedelmi kamataira leszállította, nem érintette, az ezt meghaladó marasztalási összegek tekintetében a felperes keresetét - a 2004. évi 13. havi jutalom, a nyelvpótlék és az iskolakezdési segély körében - elutasító rendelkezését hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot ezen igények körében új eljárásra és új határozat hozatalára utasította (Pp. 275. § (4) bekezdés). Ezt meghaladóan a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta (Pp. 275. § (3) bekezdés).

A hatályon kívül helyezett rész tekintetében a felek felülvizsgálati eljárási rész költségeit és a felülvizsgálati eljárás részilletékét csupán megállapította azzal, hogy annak viselése felől az új határozatot hozó bíróság dönt (Pp. 275. § (5) bekezdés).

A hatályában fenntartott rész tekintetében a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest az alperes felülvizsgálati eljárási rész költsége megfizetésére.

A felülvizsgálati eljárás részilletékét az ügyben irányadó 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 14. §-a értelmében az állam viseli.

Budapest, 2008. június 25.

Dr. Tallián Blanka s.k. a tanács elnöke, Dr. Tálné dr. Molnár Erika s.k. előadó bíró, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő